

# PRZEGLĄD POMORSKI

## DZIENNIK CHELMŻYŃSKI

Pismo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno - oświatowym i gospodarczym

### PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkiem tygodniowym „ST RZECHA RODZINNA“ wynosi miesięcznie w ekspedycji 2,10 zł, z odnośnikiem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety. Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej“ (Fr. Miemczyk) w Chełmży. Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej. Redaktor naczelny i odpowiedzialny: KLEMENS KOBIERSKI, Chełmża.



Telefon 72.

### OGŁOSZENIA:

10 groszy za milim. 1 łamowo, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-ej 1,— zł. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada. Konta bankowe: Miejska Kasa Oszczędności — Bank Ludowy Chełmża — Miejsce płatności — Chełmża. —

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 38.

Chełmża, sobota dnia 16-go lutego 1929 r.

Rok II.

## Rozwiązanie kwestji rzymskiej.

Rozpoczyna się nowy rozdział w historii Kościoła. Papież staje się z powrotem władcą suwerennym działającym na podstawie własnych decyzji na swoim własnym terytorjum. Spór włosko-papieski, który ciążył nad papieżem i nad dynastją sabaudzką od chwili zajęcia Rzymu przechodzi do historii. Z rodziny królewskiej zostaje zdjęta klątwa, którą Papież rzucił na Wiktora Emanuela a wysłannicy Papieża zajmą swe miejsce wśród państw akredytowanych przy Kwirynale. Papież wkrótce już będzie mógł opuścić Watykan i uda się jak zapewniają do klasztoru Monte Cassino, by uświetnić swą obecnością rocznicę założenia tego prastarego klasztoru.

Skutki ugody pomiędzy Stolicą Apostolską a rządem włoskim będą rozmaite i bardzo doniosłe. Gdy dotąd ze względu na niewyjaśnione a oficjalnie wrogie stosunki pomiędzy Watykanem a Kwirynalem skład collegium kardynalskiego był dla katolików całego świata tylko widocznym znakiem takiej czy innej woli Papieża, to obecnie po ścisłym porozumieniu z państwem i narodem włoskim mogą w niektórych krajach pojawić się życzenia dotyczące silniejszego uzupełnienia składu świętego collegium kardynałami innych narodowości. Bez względu jak dotąd supremacja kardynałów narodowości włoskiej była momentem politycznie obojętnym, obecnie może stać się problemem, którego rozstrzygnięcie zależne w ostatniej instancji od woli Głowy Kościoła nie może być dla innych narodów obojętnym. Oczywiście nie znaczy to, jakoby te sprawy już wkrótce miały się pojawić na porządku dziennym. Bynajmniej. Sprawy kościelne narastają powoli, jednakże już teraz z głosów prasy francuskiej, irlandzkiej, która tak ważną rolę w Stanach Zjednoczonych wśród katolików odgrywa widać, że sprawy te interesują ogół katolicki.

Pozatem zaś istnieje bardzo wiele pytań, na które rozwiązanie kwestji rzymskiej da teraz odpowiedź. W społeczeństwie polskim wiadomości z Rzymu odbiły się najżywiej i najsympatyczniej echem. Naturalnie od razu na jaw występuje chęć nie tylko wyrażenia uczuć, które przenikają katolików polskich z powodu tego historycznego faktu, lecz także gotowość wykonania tych wszystkich życzeń, które odzyskując swą państwową suwerenność papieżstwo mogłoby skierować pod adresem państwa polskiego. Gdyby czas najbliższy miał przynieść zmiany w dotychczasowej polityce i gdyby zmiana stanowiska papieżstwa w świecie międzynarodowym pociągnęła za sobą nowe decyzje wewnątrz Watykanu, opinja polska byłaby jak łatwo zrozumieć najżywiej zainteresowaną w tem, aby te posunięcia uwzględniały Polskę równorzędnie i równocześnie z innymi państwami, co odpowiada staremu tytułowi noszonemu przez prastarą Rzeczpospolitą, wierna córka Kościoła. (G. Z.)

## Nowe projekty Konstytucji.

Warszawa, 14. 2. Jak się dowiadujemy. Klub narodowy przygotowuje wniesienie nowego projektu zmiany Konstytucji. Nowy ten projekt w pewnych szczegółach zbliżony jest do projektu BBWR.; uznaje konieczność wzmocnienia władzy wykonawczej i wprowadza zasadę veto Prezydenta. Projekt „Klubu narodowego“ różni się od projektu BBWR. wprowadzeniem daleko idących zmian w ordynacji wyborczej, ogranicza zasadę możności wprowadzenia Trybunału. Sejm i Senat są całkowicie zrównane w prawach. Senat ma się skła-

dać w połowie z senatorów wybieranych przez głosowanie, w połowie zaś z przedstawicieli korporacji zawodowych i gospodarczych. Z korporacji zawodowych z grupy inteligencji mają wejść do Senatu wybitni prawnicy, adwokaci, inżynierowie i lekarze.

Równocześnie PPS. opracowuje projekt lewicy, który wniesiony będzie do Sejmu po uzgodnieniu szczegółów zmiany Konstytucji przez kilka klubów lewicy parlamentarnej.

## Projekt mieszkaniowej akcji budowlanej.

Warszawa, 14. 2. Dnia 12-go bm. o godz. 18-tej odbyła się u premiera Bartla konferencja, na której w szczupłym gronie rozważano projekt mieszkaniowej akcji budowlanej. Tematem dyskusji był referat opracowany przez posła Strzeleckiego,

dyrektora departamentu samorządowego w ministerstwie spraw wewnętrznych. W referacie tym przedstawiony był projekt ożywienia ruchu budowlanego i pełnego jego sfinansowania.

## Masowe aresztowania wśród baptystów na Białorusi Sow.

Moskwa, 14. 2. (AW). W Mińsku dokonano masowych aresztowań wśród baptystów, oskarżonych o agitację polityczną przeciw władzy sowieckiej. Prasa mińska donosi, iż baptyści za instalowali się na terenie białoruskiej SSR. w drodze nielegalnej, uprzednio otrzymawszy odmowną odpowiedź władz sowieckich na starania o legalne rozpoczęcie propagandy religijnej. Baptyści początkowo rozpoczęli pracę konspiracyjnie,

później jednak rozczuchwiała się tak dalece, że ujawnili swą działalność i od przeszło dwóch lat nie napotykali na żadne represje ze strony władzy sowieckiej. Obecnie wśród baptystów przeprowadzono masowe aresztowania, przyczem uwięziono około 90 osób. Prasa sowiecka żąda dalszych i zdecydowanych represyj przeciwko ruchowi sekciarskiemu.

## Marszałek Piłsudski egzaminuje wyższych oficerów.

Z Warszawy donoszą: W związku z wyjazdem marsz. Piłsudskiego do Dębina dowiadujemy się, że wyjazd ten wywołany był przez konieczność przeegzaminowania szeregu wyższych wojskowych. Wezwani przez Marszałka do Dębina wyżsi oficerowie po złożeniu egzaminów z dodatnim wynikiem obejmą odpowiednie stanowiska w armji.

## Rozwiązanie sejmu Śląskiego.

Warszawa, 14. 2. Prezydent Rzplitej podpisał wczoraj zarządzenie, mocą którego został rozwiązany sejm śląski w Katowicach. Motywem rozwiązania jest przedłużenie kadencji Sejmu na 1 rok. Termin wyborów nie jest jeszcze ustalony.

## Cała rodzina padła ofiarą mrozu.

Bukareszt 14. 2. (AW). Donoszą tu z Kisziniwa, iż rodzina włościańska złożona z 14 osób wskutek nieprawdopodobnego wprost zimna jakie tam panuje padła ofiarą mrozu. Również według nadeszłych tu wiadomości z Rukowiny liczba ofiar wynosi tam 12 osób. Spowodowane jest to niezwykle niską temperaturą, która dochodzi do minus 43 st. Dalej pokrywa warstwa lodu, grubości przeszło dwumetrowej.

## Rekord lotniczy kobiety.

London, 14. 2. Agencja Reutersa donosi z Los Angeles, że Miss Bobby Trout, 22-letnia daktylografka, zdobyła nowy rekord kobiecy długości lotu, utrzymując się na jednopłatowcu 17 godz. 5 minut i 37 sekund.

## Niezbadane losy „Żyda wiecznego tułacza“.

Moskwa, 14. 2. (AW). Prasa dotąd nie opublikowała postanowienia Politbiura w sprawie dalszych losów Trockiego. Według utrzymujących się tu uprzejmie informacji decyzja powzięta została już w zasadzie a opublikowanie jej nastąpi dopiero w chwili wykonywania. Najpowszechniej utrzymuje się wersja, iż Trocki deportowany zostanie do Niemiec z prawem zamieszkania w obrębie Berlina.

## Trzęsienie ziemi na Kaukazie.

Moskwa, 14. 2. (AW). Donoszą tu z Władykaukazu, iż w okolicach tego miasta odczuto gwałtowne trzęsienie ziemi. Kilka (wiosok m. in. Sadok uległo częściowemu zniszczeniu. Podziemne wstrząsy, które powtórzyły się sześciokrotnie trwały około 30 sekund. W samym Władykaukazu szkody wyrządzone przez trzęsienie ziemi są niewielkie.

## Zadania delegatów koalicji...

Paryż, 14. 2. (AW). Matin donosi, że na dzisiejszym posiedzeniu komisji rzeczoznawców do spraw reparacyjnych delegat francuski Moreau stwierdził, że Francja żąda zapłaty własnych swych długów i pewnej dalszej sumy na pokrycie kosztów odbudowy. Przedstawiciel Włoch zażądał takich spłat reparacyjnych, któreby umożliwiły Wio-

chom spłatę własnych długów, przedstawiciel Belgji wskazał na to, iż Belgia przez cały szereg lat otrzymywała o wiele mniejsze spłaty niż obecnie. Odpowiadając im Morgan oświadczył, że problem reperacyjny musi być traktowany jako wielkie zagadnienie międzynarodowe bankowe z uwzględnieniem wszystkich uzasadnionych postulatów.

## Meteor spadł na granicy polsko-litewskiej.

Wilno, 14. 2. (AW). Przed kilku dniami zaszedł w Wilnie ciekawy wypadek rzadko notowany. Mianowicie między 12—1 w nocy na niebie zajaśniała błyskawica i dała się słyszeć silna detonacja. Zachodzi tu wypadek upadku meteorytu, który według ostatnio nadeszłych wiadomości spadł w rejonie pogranicza polsko litewskiego mianowicie w powiecie wiłkomirskim w pobliżu Ucian koło wsi Smołwy. Meteor był wyjątkowo dużej wielkości.

## Ze świata

### Zgon powstańca z 1863 r. w Argentynie.

W ub. miesiącu pochowano z honorami wojskowymi na cmentarzu w Rosario w Argentynie zwłoki s. p. Zdzisława Calińskiego, uczestnika powstania 1863 r., inżyniera argentyńskiego ministerstwa robót publicznych i prezesa honorowego Towarzystwa polskiego w Rosario. Zmarły urodził się w Kowalu na Kujawach i jako 16-letni młodzieniec brał udział w powstaniu, walcząc w oddziałach Jeziorańskiego i Czachowskiego. Był ciężko ranny w bitwie pod Kobylanką i wkrótce został mianowany porucznikiem, mając zaledwie 17 lat. Po upadku powstania internowany był w Tafelbergu i Otomuńcu, poczem wyjechał do Francji, gdzie uzupełnił studia w Nancy, Tuluzie i Paryżu, a w r. 1868 przybył do Argentyny, gdzie pracował początkowo jako robotnik portowy, malarz, ślusarz, wreszcie założył warsztat kowalско-stolarski, potem przedsiębiorstwo komunikacyjno-przewozowe, wreszcie pracował jako inżynier kolejowy na naczelnych stanowiskach.

Polonia argentyńska oplakuje stratę jednego z najwybitniejszych i najzasłużeńszych przywódców, który przez całe życie swoje wspierał materialnie rodaków i wielkie położył zasługi w organizacji życia polskiego na wychództwie.

### Boa dusiciel wśród bananów.

W transporcie bananów z zachodnich Indyj przywiezionym na dworzec kolejowy w Pradze.

znalazł pewien robotnik młodego węża boa dusiciela, długości 1 metr. Węża oddano do zakładu inżynierskiego, gdzie stwierdzono, że wąż jest zupełnie wygłodzony. Wąż zostanie ofiarowany do praskiego ogrodu zoologicznego.

### Wspaniały dar dla prezydenta Coolidge.

Z Nowego Jorka nadchodzi wiadomość iż rozpisana niedawno subskrypcja publiczna przyniosła 400.000 funtów szterlingów, które w imieniu ludności Stanów Zjednoczonych ofiarowane będą niewiastom pani Coolidge, zanim opuści ona Białą Dom. Ma to być wyraz wdzięczności ludu amerykańskiego dla pani prezydentowej za jej czteroletnie rządy. Pani Coolidge oświadczyła, iż sumę tę ofiaruje na szkołę dla głuchych w Clerke, w stanie Massachusetts, w której swojego czasu pełniła funkcje nauczycielki.

### Nowy światowy szampjon bilardowy.

W „Akademii bilardowej“ Roenlera w Nowym Jorku odbył się mecz bilardowy między szampjonami świata, Polakiem Franciszkiem Taberskim, a bilardzistą Charlesem Seabackiem, który zdobył 750 punktów w stosunku do 603 Taberskiego, uzyskując w ten sposób światowy szampjonat gry bilardowej.

## Z dalszych stron.

**Toruń.** (Zjazd pomorskich hodowców drobiu). We wtorek 26 lutego br. o godz. 11-tej odbędzie się w Toruniu w sali książęcej Dworu Artusa organizacyjne zebranie Pomorskiego Związku Hodowców Drobiu. (Uchwalenie statutu, wybór zarządu itd.) Wszyscy hodowcy drobiu na Pomorzu, którym sprawy z tą gałęzią hodowli są bliskie serca, niewątpliwie przybędą na zebranie, na którym zostaną wygłoszone krótkie referaty o zasadach racjonalnej hodowli drobiu, jej kalkulacji i o eksporcie biego drobiu.

Zamiejscowi uczestnicy zjazdu korzystają ze zniżek kolejowych w drodze powrotnej z Torunia do miejsca zamieszkania. Zniżki wynoszą 66 proc. całego normalnego biletu.

**Małe Czyste.** pow. Chełmno. (Wybory). Urząd gminny ogłosił wybory do rady gminnej na

niedzielę 3 marca br. od godz. 2 do 8 wieczorem Lokal wyborczy jest u kupca p. Ziółkowskiego.

**Węgorzyn.** Na walnem zebraniu Tow. Powst. i Woj. w Węgorzynie pow. wąbrzeski, wybrano nast. zarząd: prezes kpt. rez. p. Sturmowski z Węgorzyna, zast. prez. p. Kwiatkowski Fr. nauczyciel z Orzechowa, sekretarz p. Rhode Jerzy, nauczyciel z Węgorzyna, skarbnik ponownie p. Krystkowiak Jan z Węgorzyna, zast. kom. Ligaja Fr. z Januszewa, referent oświatowy ponownie p. Piontek Stan. naucz. z Zajączkowa Rewizorzy kasy, pp. Grzeszewski Leon z Węgorzyna, Liga Fr. z Januszewa i Guzowski Bonifacy z Orzechowa, sąd honorowy pp. Kwiatkowski Fr. z Orzechowa, Machinia i Rhode J. z Węgorzyna. W wolnych głosach uchwalono zbierać fundusze na budowę okrętu „Pomorze“.

**Bydgoszcz.** (Kurs kapelmistrzów orkiestr P. W.). Z dniem 1 marca br. rozpocznie się przy 61 p. p. w Bydgoszczy 5-ciomiesięczny kurs dla przyszłych kapelmistrzów orkiestr przysp. wojsk.

Utrzymanie i nauka na kursie jest bezpłatna. Na powyższy kurs mogą się zgłosić członkowie PW. (przedpoborowi lub rezerwiści), mający pewne wiadomości o nutach i grze najmniej na jednym instrumencie tenorowym.

Zgłoszenia przyjmuje Powiatowa Komenda PW. do dn. 16 bm. (należy się osobiście zgłosić).

**Starogard.** (Wystawa przemysłowo-ogrodnicza). Osoby stojące na czele wytwórczego w powiecie i w mieście, zamierzają zorganizować wystawę przemysłowo-rolniczą w czerwcu 1929 r. Głównym inicjatorem wystawy jest p. pułk. rez. Donimirski. Projekt urządzenia wystawy w Starogardzie wzbudził wielkie zainteresowanie w sferach rolniczych, kupieckich i przemysłowych.

**Książki.** pow. wąbrzeski. (Zebranie konstytucyjne BBWR). Dnia 3 bm. na sali p. Deutschmanna odbyło się zebranie Bezp. Bloku Współpracy z Rządem, które zagał p. por. rez. Gołąb, wygłaszając również treściwy referat. P. Gołąb w referacie swym nawoływał obecnych do zgodnej współpracy z Rządem. Obecny Rząd, to zapewnienie jutra i zapewnienie granic. Referent, w nagrodę za dobry i treściwy wykład otrzymał od licznie zebranej publiczności burzę oklasków. Udział w zebraniu wzięli członkowie Koła oraz sympatycy w łącznej liczbie przeszło 200 osób.

**Tczew.** (Piękna ofiara: 30000 zł. na okręt „Pomorze“). Magistrat m. Tczewa na jednym z ostatnich posiedzeń uchwalił wstawić do budżetu na 1929/30-31 i 32 rok kwotę 10 tys. złotych, przeznaczając ją na budowę okrętu „Pomorze“. Piękny ten przykład winien znaleźć naśladowictwo w innych miastach.

## Czytajcie i rozpowszechniajcie „Przeгляд Pomorski“

### Walery Przyborowski.

## PAMIĘTNIKI PANA SYMFORJONA.

Z NOTATEK PO NIM POZOSTAŁYCH.

### ROZDZIAŁ III.

(10)

### W którym jest mowa o tem, co młodzi małżonkowie po ślubie robili.

Straszliwe wypadki, jakie się podówczas rozgrywały na świecie, owe bitwy pod Nachodem i Sadową, tak mnie panie zajęły, że nie zwracałem wcale uwagi na to, co się działo u państwa Zygmuntostwa.

Kłębłem oczy wszystkim tym, co powiadali, że austriacy wygrają — pokazało się, że ja się lepiej znam na polityce i na wojnach.

O!... bo też to moja głowa nie do pozłoty, chociaż Elżunia nazywa ją kapuścianą — niechże sobie i nazywa.

Czytałem ja kiedyś, że był jakiś wielki filozof, którego żona także nazywała głupią głową, nawet mu garnki, czy tam inne jakieś naczynia rozbijała, o łysinę. a on nic nie mówił i na złość zonie, został sławnym filozofem.

Tak też i ja robię — bo pokazuje się, że żony nie znają się na prawdziwym rozumie i na istotnej wartości swych małżonków.

Najlepszym wreszcie dowodem, że ludzie poznali się na moim rozumie jest to, iż zostałem

członkiem towarzystwa dobroczynności, na loteryjach fantowych w ogrodzie Saskim, stoję zawsze przy wejściu od placu dla odbioru biletów i tym podobne pełnię funkcje obywatelskie, do których przecie lada kogo się nie bierze.

Ale co to o tem mówić!...

W tym czasie byłem ja parę razy u państwa Zygmuntostwa i oni u nas byli, ano, widziałem, że się bardzo kochają i przykładnie ze sobą żyją. Tak, były to miodowe miesiące.

Kochali się więc i nie widziałem szczególnego w ich postępowaniu.

Dopiero teraz, gdy mi kazała moja żona spisywać ku wiecznej pamięci o nauce Bonawenturki one wypadki, przypominam sobie powoli wszystko, dopytuję się i dowiaduję wielu nieznanych mi dotąd rzeczy.

I tak przypominam sobie teraz, że sam stałem się porządnie pewnego dnia z panem Zygmuntem.

Mój Bonawenturka był już wtedy dużym chłopcem, liczył ośm lat, tegi był dzieciak, swawolny, psotny — ano czysto moja natura.

Czas było go już uczyć.

Mieszkała u mnie t. j. w mojej kamienicy, przy pewnej porządnej familji, panna guwernantka.

Zgodziłem się więc z nią, że mi będzie uczył chłopaka początków, czego tam będzie trzeba, ano i francuskiego języka t. j. tak, że inaczej z nim jak po francusku rozmawiać nie może.

Chłopak jak to był sprytny, dowcipny, drugi ja — nie bardzo się tam chciał uczyć, swawolnie i nazywał guwernantkę Francją.

Ona się skarżyła, Elżunia burczała na dzie-

ciaka a ja się śmiałem, bo czułem siebie w chłopaku.

Moja krew panie, moja krew!...

Owóż pewnego dnia, panna guwernantka zaspala się, czytam co w swoim pokoju, jej gospodarze nie wiedzieli, że jest w domu i wyszli sobie zamknawszy drzwi na klucz,

Kiedy więc chciała wyjść, nie mogła się wy dostać.

Wyjrawszy oknem, zobaczyła mego Bonusia jak się bawi na dworze, więc woła:

— Bonus!... Bonus!... idźno do stróża, weź klucz i otwórz mi, bo mnie zamknęli.

Bonus stanął, popatrzał i zawołał:

— Nie! nie otworzę, nie pójdę — siedź Francjo, kiedy cię zamknęli, siedź Francjo!...

Pan Zygmunt, który przechodził właśnie wówczas przez podwórze, zgniewał się, jakby się miał czego gniewać, skrzyczał chłopaka, kazał mu iść po klucz, a przyszedłszy do mnie, nuż mi prawił morały, a że źle chowam syna, a że mu pobażam, że to lotr wierutny.

Ja nie dałem sobie naturalnie w kaszę dmuchać, tym więcej, że Bonus nic nie zawinił takiego, aż jak przypadnie do mnie Elżutka, jak nie wsiądzie na mnie, że sam safandula, do niczego, że psuje dzieciaka, takim się porwał za kapelusz i w nogi z domu... do Eldorado. Ano nie było co innego robić. Bonusiowi tam podobno Elżutka kurtkę skroiła za tę Francję. Jej już nic o to nie mówilem, bo w rezultacie była to szwed baba, ale na pana Zygmunta byłem bardzo zagniewany i powiedziałem sobie:

(Ciąg dalszy nastąpi).

# Praca dla bezrobotnych!

Ktoby się chciał zająć werbowaniem abonentów dla „Przeglądu Pomorskiego“ w mieście i na wsiach może się zgłosić. Wypłacamy za każdego nowo zdobytego abonenta **kwartalnego 2,10 zł.**, za **miesięcznego 70 groszy.** — Obrotni i uczciwi ludzie mogą zarobić 15 zł. i więcej na dzień.

Zgłoszenia do „Drukarni Przemysłowej“, Chelmsza, Rynek Bednarski, róg Hallera.

## Z konferencji misyjnej.

W ub. wtorek o godz. 4-ej po południu odbyła się w auli tutejszego gimnazjum druga konferencja misyjna dla inteligencji przy dość licznych udziałach nauczycielstwa i miejscowej inteligencji.

Naukę misyjną wygłosił ks. Ojciec Dominik. W godzinnym kazaniu czeigodny ks. Misjonarz wskazał na obowiązki inteligencji polskiej w społeczeństwie katolickim, pięknymi przykładami i cytatami z dzieł polskich wielkich pisarzy oraz z tradycji i historii ojczystej udowodnił, że naród kierujący się prawdziwie zasadami chrześcijańskimi, przetrwa wszelkie nieszczęścia i kataklizmy, bo siłę i hart ducha czerpie z nauk Chrystusa-Króla.

Dalej rozwijając w kwiecistej wymowie znaczenie Dziesięciorga Przykazań Bożych, wskazał na potęgę modlitwy w życiu codziennym, na umiłowanie prawdy, na wzorowe prowadzenie trybu życia oraz na drugą stronę medalu t. j. upadek moralności w życiu jednostek i w życiu publicznym.

Inteligencja polska, to głowa społeczeństwa — mówił kaznodzieja — i ona też winna świecić przykładem. Nawołując do jedności w imię zasad Chrystusa i zaprzestania walk partyjnych oraz odrodzenia się duchowego, skończył ks. Ojciec Misjonarz naukę, prosząc obecnych o przystępowanie do spowiedzi św. w czasie odbywających się Misji św.

## KRONIKA

Chelmsza, dnia 15 lutego 1929 roku.

### Kalendarzyk.

Piątek: Faustyna m.

Sobota: Julianny.

Wschód słońca: 6,48 rano

Zachód słońca: 16,39 po poł.

### DYŻUR NOCNY APTEK.

Służbę nocną pełni „Apteka pod Orłem“.

— **„Składka łańcuskowa“** na budowę statku handlowego „Pomorze“ utknęła znowu i nie może w dalszym ciągu być kontynuowana, ponieważ wezwani P. T. obywatele miejscowi z niewiadomych przyczyn nie spieszą ze składkami. Dla przypomnienia podajemy poraz wtóry, że p. Krygier wezwał p. **Władysława Krysińskiego** i p. **Jakóba Kattlewskiego**, oraz p. Szepepański wezwał p. aptekarza **Małyszewskiego** i p. **Buczowskiego**. Wezwanych prosimy uprzejmie o przyspieszenie złożenia składek, albowiem sprawa ta nie cierpi zwłoki.

— **Zmiana programów szkolnych**. W tych dniach ukaże się nowy ogólnik ministra oświaty, zawierający instrukcje co do zmiany programów w szkołach powszechnych i średnich w związku z nowym rozporządzeniem o 30-godzinnej nauce.

Instrukcja ta obejmuje zmiany programów szkolnych w obrębie każdej klasy, w odniesieniu do tych przedmiotów, których ilość godzin nauczania została zmniejszona.

— **Bezpieczeństwo pracy.** Uporządkowanie przepisów prawnych odnośnie do ochrony pracy i zdrowia zrobiło ostatnio znaczne postępy. Wprowadzono już sądy pracy tam, gdzie ich dotąd nie było, ujednostajniono przepisy, dotyczące umów o pracę tak dla pracowników umysłowych jak i fizycznych itd. Obecnie opracowuje Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wspólnie z Ministerstwem Przemysłu i Handlu przepisy bezpieczeństwa pracy w fabrykach materiałów wybuchowych. Nadto pracuje się w Ministerstwie Pracy nad ustaleniem przepisów bezpieczeństwa przy pracy z przenośnymi kablami lampkami elektrycznymi, a pozatem o higjienie pracy w gorzelniach.

— **Składanie zeznań o obrocie.** Bydgoska Izba Przemysłowo-Handlowa przypomina, że dnia 15-go lutego br. upływa termin zeznań o obrocie, osiągniętym w r. 1928. Obowiązkowo złożone muszą zeznania przedsiębiorstwa przemysłowe I—V kategorii świadectw przemysłowych, przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii patentu zajęcia przemysłowe kategorii I i II a i b, oraz każde samodzielne wolne zajęcia przemysłowe Przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, należące do niższych kategorii niż wyżej wymienione, mogą także składać zeznania o obrocie. Za niezłożenie zeznania przez firmy wykupujące patenty I i II kategorii przemysłowej w terminie do 15-go lutego br. przewidziana jest grzywna od 50 do 500 zł.

— **Mróz zelżał.** W dniu wczorajszym spadł śnieg, przez co temperatura nieco opadła. Dzisiaj termometr wskazuje 5 stopni C. poniżej zera. Horyzont w dalszym ciągu jest zachmurzony. Drobną śnieg znowu popaduje.

— **Z ruchu kolejowego.** Z powodu ogromnych mrozów i wielkich opadów śnieżnych sygnalizują ze wszystkich stron kraju zmniejszenie ruchu kolejowego. Jak się dowiadujemy z tutejszego dworca kolejka wąskotorowa Chelmsza-Melno została unieruchomiona. Połączenie z Toruniem, Grudziądem, Kowalewem i Unisławiem jest nadal utrzymane. Pociągi przychodzą jednak zawsze z pewnym opóźnieniem. Pociąg z Brodnicy ma opóźnienie około 5 ciu godzin.

— **Seminarjalny egzamin dojrzałości** dla eksternistów rozpocznie się w bieżącym roku częścią praktyczną dnia 21 kwietnia w Państw. Seminarjum Naucz. Męskim w Poznaniu.

Termin wnoszenia podań wraz z przepisaniem dokumentami upływa z dniem 1 marca 1929 r.

— **Podwyżka dodatku mieszkaniowego dla urzędników.** Minister skarbu zarządził wypłacenie za styczeń urzędnikom państwowym podwyżki dodatku mieszkaniowego w postaci zaliczki. Jednocześnie minister wystąpił do Rady ministrów o zgłoszenie do Sejmu projektu ustawy, upoważniającej Radę ministrów do podwyższenia od 1 stycznia 1929 roku stawek dodatku mieszkaniowego w tym stosunku w jakim wzrosły czynsze w domach, podlegających ustawie ochronie lokatorów.

— **Kino Konkordja** wyświetla dziś i w dni następne wielkomijski program podwójny: I — **„Wiosenna miłość“** z Igo Symem w roli głównej i II **„Zemsta Mulata“**. Nadprogram **„Lloyd ofiara fatalności“**. Razem 18 aktów. Sala dobrze ogrzana.

— **Nieregularna dostawa gazet.** Z kół Czytelników naszych dochodzą nas skargi na nieregularną w ostatnich dniach dostawę naszego pisma Prenumeratorom. Wobec tego wyjaśnić musimy, że winy tutaj nie ponosimy ani my, ani kolej lub poczta, lecz panująca obecnie klęska mrozów, które wprowadziły chaos w komunikacji kolejowej. Jak wiadomo od szeregu już dni pociągi nie kursują regularnie, wskutek czego często poczta musi długo czekać na połączenia na stacjach węzłowych. Działa tu więc „siła wyższa“, na którą niema rady.

Prosimy więc naszych Sz. Prenumeratorów o wyrozumiałość i cierpliwość. Miejmy nadzieję, że rychło mrozy ustąpią, a wówczas powróci stan normalny.

## Rozpowszechniajcie „Przegląd Pomorski“.

### Ruch towarzystw.

— **Echo.** W piątek 15 bm. lekcja się nie odbędzie. Przyszła lekcja przypada dopiero w przyszły piątek 22 bm.

Dyrygent.

## Z Misji św.

W ubiegły czwartek, w odpust św. Walentego na rannej mszy św. z wotywą wygłosił naukę ks. O. Dominik. Czeigodny kaznodzieja mówił o wychowaniu młodzieży i o świeceniu dobrym przykładem przez rodziców, wychowawców i opiekunów.

Sumę z asystą odprawił ks. prof. Baniecki, a naukę misyjną wygłosił ks. O. Mroziak. W międzyczasie przystępowali wierni gremjalnie do spowiedzi św. i Komunii św. Udział parafjan był wprost żywiołowy. Pomimo niezwykle mrozów i zawięzi śnieżnych na naukach misyjnych bardzo licznie stawiali się parafjanie miejscowi i z okolicy.

W dniu dzisiejszym rano odbyła się generalna Komunia św. Naukę misyjną, a raczej objaśnienia wygłosił ks. O. Mroziak, który następnie poświęcił obrazki, medaljoniki i krzyżki. W końcu zapraszał, aby tutejsi parafjanie stawili się dziś o godz. 7-mej wieczorem w kościele, gdzie odbędzie się uroczyste nabożeństwo do Matki Boskiej, jako ofiarowanie parafji chelmszyskiej pod Jej opiekę. Ks. prałat Szydlik wyraził życzenie, aby na tem nabożeństwie była obecna Sodaliczka Marjańska ze sztandarem.

Jutro w sobotę o godz. 8-mej rano odbędzie się żałobna msza św. za dusze zmarłych w tutejszej parafji. W niedzielę zaś po sumie zostanie poświęcony Krzyż misyjny przed tut. katedrą.

Charakterystycznym jest to, że przez cały okres nauk misyjnych w całej tutejszej parafji do nikogo nie wzywano kapłanów. Nigdy się dotąd nie zdarzało, aby w ciągu dwu tygodni nie żądano pomocy Bożej. Dziś szczególnie, gdy grypa i inne choroby prześladują społeczeństwo nie było dnia, aby tu lub ówdzie nie wzywano pomocy kapłana z Chrystusem. Jest to zaiste opieka Boża, za co winniśmy dziękować Bogu jak najserdeczniej i jak najszczerczej.

## OO. Misjonarze opuszczają Chelmszę.

Jak się dowiadujemy z wiarogodnego źródła OO. misjonarze ks. Urban i ks. Mroziak wyjeżdżają w sobotę 16 bm. do parafji Kielbasin, gdzie będą wygłaszali nauki misyjne, a O. ks. Dominik wyjeżdża do Torunia w niedzielę 17 bm., gdzie najpierw będzie miał Misję św. dla wojska. Ojciec ks. Mroziak opuszcza Polskę 15 lipca br. i udaje się objąć parafję polską na wychodźstwie w Toledo w Ameryce Północnej.

OO. Misjonarzy winniśmy jak najserdeczniej pożegnać. Pracę ich i trudy poniesione w czasie Misji św. należy się uczyć godnie jak przystało na wdzięcznych parafjan. W imieniu naszych Czytelników tą drogą składamy Im serdeczne życzenia jak najdłuższych lat zdrowia i doczekania się wdzięczności szczerzej w jak najszerszych warstwach społeczeństwa katolickiego.

## Składka łańcuskowa.

na pomnik poległych w naszym mieście

### Ogniwo 6.

Wezwany przez p. Daleszyńskiego składam 5 zł. i wywam do dalszego składkowania:

p. **Jana Gawrońskiego** i

p. **Sylwestra Muszyńskiego.**

Leon Lewandowski.

### Ogniwo 7.

Wezwany przez redakcję „Przeglądu Pomorskiego“ składam 5 zł. na budowę pomnika poległych i wzywam do dalszego składkowania

p. **Stanisława Sinoradzkiego** z „Rolnika“ i

p. **Wędlukowskiego**, por. rez. z Grzywny.

Leon Goga.

## Bank Polski płacił 14 lutego za:

|                     |             |
|---------------------|-------------|
| dolary amerykańskie | 8,85 — 8,84 |
| funtów szterlingów  | 43,12       |
| franki szwajcarskie | 170,85      |
| franki francuskie   | 34,71       |
| marki niemieckie    | 204,70      |
| guldeny gdańskie    | 172,36      |

**Wystawcy, wypełnijcie Wasze zobowiązanie wobec**

**Powszechnej Wystawy Krajowej.**

**Opieszalność Wasza zaszkodzi Wystawie, Wam Samym!**

## Świnie

Na eksport od 160 funtów  
kupuje

**Czajkowski, Chełmża**

(Handel bydła)

Hallera 14. tel. 155

*szukasz dobrego  
proszek mydlany  
kup*

**Króla**

WSZĘDZIE DO NABYCIA!

## Drukarnia Przemysłowa

Rynek Bednarski 1 **Chełmża** nar. Hallera

Telefon 72

Wykonuje

dla Urzędów, Banków, w Handlu i Przemysłu  
Kupiectwa, Rzemiosła, Towarzystw, Związków  
oraz zapotrzebowania rodzinne, także  
na rocznice jakoteż inne uroczystości

## DRUKI

jak formularze, cyrkularze, cenniki, statuty,  
afisze, ulotki, plakaty, wizytówki, zaproszenia,  
koperty, rachunki, polecenia i t. p.

Poszukuję do mego  
składu bławatów  
i konfekcji

**dzielnego  
ekspedjenta**

lub eksp. od 1 marca.  
Łask. oferty proszę skierować do adm.  
Przegl. Pomorskiego pod nr. K. L. 100.

**Kupię Pianino**

w dobrym stanie.

Oferty do „Przeglądu Pomorskiego” pod „MC”

**Psa**

bernardyna suczkę poszukuję celem kupna. Pisemne zgłoszenia pod M. 100 do ekspedycji „Przeglądu Pomorskiego”.

## Na raty długoterminowe!



**Bowery**

**maszyny do szycia  
gramofony — centryfugi  
instrumenta muzyczne**

jak:

**mandoliny — skrzypce itp.**

poleca

**Warsztat mechaniczny**

**A. WIECKI**

Chełmża,

Rynek.

## Powidła śliwkowe

marmelada — tłuszcz — olej do pieczenia

poleca

**Wiktor Olszewski**

Chełmża, ul. Toruńska 36.

Poszukuje się zaraz ubikacji na

## WARSZTAT STOLARSKI

z łącznym mieszkaniem 3-4  
pokojem, najchętniej  
cały domek.

Zgłoszenia uprasza pod

**O. WASZEK**

do Przeglądu Pomorskiego o

## Składu bez towaru

poszukuję od zaraz możliwie  
z mieszkaniem. Płacę gotówką.

Oferty pismienne pod **W. K.** do Administracji „Przeglądu Pomorskiego”.

**P. T.** Obywatelom i właścicielom kamienie donoszę tą drogą, że

uruchomiłem

## furmaństwo

i przyjmuję wszelkie zwózki w dom i poza dom, także przeprowadzki, oraz przyjmuję wywóz śmieci. Zgłoszenia proszę kierować, prosząc o pomoc.

**Każmierski, Sienkiewicza 3.**

Poszukuję

## panne

z możliwym charakterem pisma do biura. Zgłoszenia między 12 a 2-gą w moim biurze Rynek Bedn. 7.

**Kowalski, komornik sąd.**

## Zamówienie.

Niniejszem zamawiam wychodzący w Chełmży 6 razy w tygodniu „Przegląd Pomorski” na miesiąc **marzec 1929 r.** za 2,46 zł. wraz z opłatami pocztowymi. „Przegląd Pomorski” proszę dostarczyć pod poniższym adresem:

Imię i nazwisko: \_\_\_\_\_

Miejscowość: \_\_\_\_\_ ulica i nr. \_\_\_\_\_

## Kwit pocztowy

Zi \_\_\_\_\_

tytułem przedpłaty na „Przegląd Pomorski” na miesiąc **marzec 1929 r.** odebrałem, co niniejszem potwierdzam.

\_\_\_\_\_ dnia \_\_\_\_\_ 1929r.

podpis: \_\_\_\_\_

## Zamówienie.

Niniejszem zamawiam wychodzący w Chełmży 6 razy w tygodniu „Przegląd Pomorski” na miesiąc **marzec 1929 r.** za 2,46 zł. wraz z opłatami pocztowymi. „Przegląd Pomorski” proszę dostarczyć pod poniższym adresem:

Imię i nazwisko: \_\_\_\_\_

Miejscowość: \_\_\_\_\_ ulica i nr. \_\_\_\_\_

## Kwit pocztowy

Zi \_\_\_\_\_

tytułem przedpłaty na „Przegląd Pomorski” na miesiąc **marzec 1929 r.** odebrałem co niniejszem potwierdzam.

\_\_\_\_\_ dnia \_\_\_\_\_ 1929 r.

podpis: \_\_\_\_\_